

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Закон України «Про професійну освіту» визначає, що «практична підготовка є обов'язковою та невід'ємною формою організації освітнього процесу в закладі професійної освіти, що спрямована на формування та вдосконалення у здобувачів професійної освіти професійних компетентностей за обраною ними професійною кваліфікацією відповідно до освітньої програми (Закон України «Про професійну освіту», 2025). При цьому, нормативно закріплене право кожного здобувача професійної освіти на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття освіти (Закон України «Про професійну освіту», 2025.).

Процес оцінювання є невід'ємною складовою освітнього процесу «як інструмент визначення якості освіти, що розкриває відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, професійними або освітніми стандартами та/або договором про надання освітніх послуг» (Закон України «Про освіту», 2017). В умовах реалізації базових засад концепції Індустрії 5.0 (European Commission, Renda, Schwaag Serger, Tataj, Morlet та ін., 2021) в економічному просторі нашої держави, провідними вимогами до якості професійної освіти мають стати: сучасні технологічні та цифрові компетентності майбутніх фахівців, екологічна свідомість, людиноцентричність та соціальна відповідальність, вміння належно орієнтуватися й адаптуватися в швидкозмінних умовах реальності, здатності до інноваційності, креативності та системного мислення.

Враховуючи спрямованість концепції Індустрії 5.0 на інтеграцію технологічного прогресу з соціальною відповідальністю, екологічною свідомістю та етичним управлінням, оцінювання практичної підготовки майбутніх фахівців будівельної галузі має базуватися на реалізації:

- компетентнісного підходу, за якого оцінюються не лише знання, а й здатності їх застосування в реальних виробничих умовах;
- системності, що враховує взаємозв'язки між технічними, екологічними, соціальними та цифровими аспектами діяльності майбутніх спеціалістів;
- прикладної спрямованості, що передбачає наближення оцінювання до реальних умов виробництва;
- гнучкості та адаптивності критеріїв оцінювання до індивідуальних траєкторій професійного розвитку.

Спрямованість концепції Індустрії 5.0 на поєднання сучасних технологій із творчим інноваційним людським потенціалом, визначає вимоги щодо доцільності оцінювання в умовах практичної підготовки майбутніх фахівців будівельної галузі таких ключових компетентностей за відповідними професіями (МОН України, 2024, ДОС 7132.F.43.33–24; ДОС 7133.F.43.31–2024) як: комунікативна компетентність, математична компетентність, цифрова компетентність, особистісна, соціальна й навчальна компетентність, екологічна та енергоефективна компетентність, підприємницька компетентність, громадянська компетентність тощо. При оцінюванні рекомендується застосовувати такі підходи:

– *при перевірці рівня сформованості математичної та технологічної компетентностей* доцільно перевіряти уміння та навички використання сучасних прикладних фахових цифрових інструментів; роботи з автоматизованими системами; дотримання технічних стандартів тощо. *Методами оцінювання при цьому можуть бути:* практичні завдання, симуляції, кейс-аналіз тощо;

– *при перевірці рівня сформованості екологічної та енергоефективної компетентності* доцільно перевіряти здатності діяти в умовах циркулярної економіки, зокрема, уміння та навички з мінімізації відходів; використання вторинних ресурсів; проектування з екологічним зворотним зв'язком. *Методами оцінювання при цьому можуть бути:* проєктне навчання, портфоліо, екологічний аудит тощо;

– *при перевірці рівня сформованості цифрової компетентності* доцільно перевіряти здатності здобувачів освіти щодо інтеграції цифрових технологій у виробничі процеси, зокрема оцінювати: вміння працювати з цифровими платформами; рівень навичок аналізу даних для оптимізації виробничих процесів; рівень знань з кібербезпеки у виробництві. *Методами оцінювання при цьому можуть бути:* електронні тести, цифрові кейси, онлайн-симуляції тощо;

– *при перевірці рівня сформованості комунікативної компетентності* доцільно перевіряти рівень етичності поведінки, командної роботи, інклюзії, зокрема: уміння та навички взаємодії в команді; дотримання норм безпеки; урахування потреб колективу. *Методами оцінювання при цьому можуть бути:* спостереження, самооцінювання, опитування, метод дискусій тощо;

– *при перевірці рівня сформованості соціальної й навчальної компетентностей* доцільно перевіряти здатність діяти в умовах нестабільності, оцінюючи, зокрема, рівень гнучкості у прийнятті рішень; стресостійкість; поведінку в умовах непередбачуваних змін та в кризових ситуаціях. *Методами оцінювання при цьому можуть бути:* рольові ігри, ситуаційні завдання, рефлексивні есе тощо;

– при перевірці рівня сформованості здатностей до інноваційності та системного мислення, що є незамінними в підприємницькій діяльності, доцільно перевіряти вміння майбутніх спеціалістів генерувати рішення для прогресивних змін, зокрема визначати рівень вмінь з розроблення інноваційних проєктів, моделей; навичок системного аналізу виробничих процесів; прогнозування наслідків підприємницьких рішень тощо. Методами оцінювання при цьому можуть бути: мозкові штурми, проєктні завдання, SWOT-аналіз тощо.

Оцінювання практичної підготовки майбутніх фахівців будівельних спеціальностей в умовах Індустрії 5.0 має забезпечувати відповідність рівня набутих ними фахових компетентностей сучасним економічним і соціальним вимогам, при цьому не лише перевіряти їх професійну готовність, а й сприяти формуванню у здобувачів освіти гуманістичного, інноваційного та екологічного потенціалу.

Література

1. European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, Renda, A., Schwaag Serger, S., Tataj, D., Morlet, A., та ін. (2021). *Industry 5.0: A transformative vision for Europe – Governing systemic transformations towards a sustainable industry*. Publications Office of the European Union. <https://surl.lt/ibhgxh>
2. Закон України «Про освіту». (2017). *Відомості Верховної Ради України*, № 2145-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про професійну освіту». (2025). *Відомості Верховної Ради України*, № 4574-IX, ст. 11, ст. 17. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text>
4. Міністерство освіти і науки України. (2024). *Державний освітній стандарт за професією «Штукатур» (код 7133.F.43.31-2024); «Лицювальник-плиточник» (код 7132.F.43.33-24)*. <https://surl.li/kitfep>

ТИМОЩУК ГАЛИНА

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області (м. Хмельницький)

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИСТА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІН

У сучасному швидкоплинному світі, особливо в умовах воєнного стану та динамічних ринкових відносин, заклади професійної освіти (далі – ЗПО) відіграють критично важливу роль у підготовці кваліфікованих робітників нового типу. Це фахівці, які мають бути мобільними, конкурентоспроможними на ринку праці, здатними оперативно реагувати на зміни в економіці та органічно поєднувати широкую теоретичну підготовку з високою практичною майстерністю. Досягнення цих цілей неможливе без якісно нової організації навчально-виробничого процесу, де методична робота посідає одне з центральних місць. Саме від системності та налагодженості методичної роботи залежить якість виконання навчальними закладами їхніх функцій, а отже – і успіх у підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Найголовнішим і найістотнішим у методичній роботі будь-якого закладу освіти є надання реальної, дієвої допомоги педагогічним працівникам щодо розвитку їхньої професійної компетентності. Це включає поєднання знань, умінь і навичок сучасного педагога з притаманними йому рисами особистості [3]. Отже, ключові завдання методиста ЗПО можна окреслити, зокрема:

– *Створення організаційно-методичних умов для самовдосконалення педагогів.* Методист повинен допомогти педагогу розкрити його потенційні можливості якомога раніше та забезпечити необхідні ресурси для їхнього професійного зростання.

– *Сприяння розвитку педагогічних кадрів.* Це включає формування високого рівня професіоналізму, інноваційного творчого стилю та аналітичного мислення у викладачів та майстрів виробничого навчання.

– *Забезпечення методичної підтримки навчально-виробничого та виховного процесів.* Методист відповідає за розробку, впровадження та моніторинг ефективності методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, програм, що забезпечують високу якість навчання та виховання.

– *Моніторинг та адаптація до актуальних тенденцій.* Методист є «барометром інновацій», який відстежує зміни у виробничих галузях, технологіях та потребах ринку праці, інтегруючи ці знання в освітній процес.

– *Акумуляція та поширення кращих освітніх практик.* Методист виявляє, систематизує та поширює успішний досвід педагогічних працівників як у межах свого закладу освіти, так і на регіональному та національному рівнях.

– *Генерація нових ідей та ініціатив.* Методист виступає ініціатором впровадження інноваційних підходів, форм та методів навчання, що сприяють удосконаленню навчально-виробничого процесу.

Варто зазначити, що професійний стандарт методиста ЗПО визначає широкий спектр трудових функцій, що відображають його багатогранну діяльність [2]. Хоча методист може виконувати і управлінські функції, і функції, що належать до обов'язків працівників інших посад, його основною є все ж мето-